

Νεζον οργου-

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΛΑΣ
2009 ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Γ'.

ΝΑΞΙΩΝ ΕΘΝΙΚΑ

ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ναξία νῆσος καὶ πόλις» (1) διηγήθη τὰς δι-
φόρους μεταβολὰς τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου Νάξου εἰς Ναξίαν, Ἀξίαν (2),
Ἀξιάν (3) καὶ Ἀξον. ὧν τὰ ἐθνικὰ εἶναι:

Νάξιος, Ναξία, Ναξιώτης (4), Ναξιώτισσα, Ἀξιώτης (5), Ἀξιώτισσα,
Ἀξιώτης (6), Ἀξιώτισσα, Ἀξωτάκι.

(1) Ναξία νῆσος καὶ πόλις, ἐν Byzantinische Zeitschrift, (Leipzig, 1902, in 8°),
Bd. XI, S. 491—6.

(2) Σχόλια εἰς Διονύσιον, ἐν Geographi Graeci minores, (Parisii, 1882, in
4°), ed. Car. Müller, tom. II, p. 437, 451.

(3) Sp. P. Lambros *Ecthesis chronica and chronicon Athenarum*, (Lon-
don, 1902, in 8°), p. 80 - 81.— Διονυσίου Περσέου Γεωγραφία μεθοδικὴ ἀπάσης
τῆς οἰκουμένης, (Ἐνετίησι, 1818, εἰς 8ον), σ. 199.— Χριστιανικῆς ἀρχαιολογικῆς
ἐταιρείας, (ἐν Ἀθήναις, 1909, εἰς 8ον), δελτίον, Η', σ. 15.— Σ. Κ. Παπαγεωργίου
Ὁδοιπορικὸν Ἰακώβου Μηλοῖτου, ἐν «Παρνασσῷ», (ἐν Ἀθήναις, 1882, εἰς 8ον), τόμ.
5', σ. 631.

(4) Γεωργίου Φατσέα Γραμματικὴ γεωγραφικὴ ἢ μάλλον ἀνάλυσις καθαρὰ, ἐξηκρι-
νωμένη καὶ σύντομος τῆς νεωτέρας γεωγραφίας, (Ἐνετίησι, 1760, εἰς 8ον), τόμ. Β',
σ. 134.— Ἀδριανοῦ Βάλδης Γεωγραφία ἐρμηνευθεῖσα ὑπὸ Κ. Ν. Κούμα, (ἐν Βιέννῃ,
1839, εἰς 8ον), τόμ. Γ', σ. 241.— Ἰωσήφ Δε-Κιγάλα περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν
καὶ Ὀθωμανῶν συγχρόνου φρολογίας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἐν «Πανδώρας», (ἐν
Ἀθήναις, 1871, εἰς 4ον), τόμ. ΚΑ', σελ. 40.— Θ. Ν. Φιλαδελεώως Ἱστορία τῶν
Ἀθηνῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας, (ἐν Ἀθήναις, 1902, εἰς 8ον), τόμ. Α', σ. 27.— Καίσα-
ρίου Δαπόντες Κῆπος χαρίτων τούτέστι βιβλίον περιέχον τὴν περιοδεῖαν τοῦ τιμίου
ξύλου τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, (Ἀθήνησι, 1880, εἰς 8ον), σ. 183.— Ant. Jeannarakī
Ἄσματα κρητικὰ μετὰ διστίχων καὶ παροιμιῶν, (Leipzig, 1876, εἰς 8ον), σελ. 125.—
Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλῆ Διήγησις διὰ στίχων τοῦ δεινοῦ πολέμου ἐν τῇ νήσῳ Κρή-
της γενομένου, (Ἐνετίησι, ἀρχαί', εἰς 8ον), σ. 135, 213.

(5) Martini Crusii *Turcograeciae libri octo*, (Basiliae, 1584, in f^o), p. 304.
— J. Miklosich et I. Müller *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et
profana*, (Vindobonae, 1887, in 8°), tom. VI, p. 276.— Μιχαὴλ Περδικάρι
Προδικοῦσις εἰς τὸν Ἑρμούλον ἢ Δημοκριθεράκλειον, (ἐν Βενετίᾳ, 1817, εἰς 12ον),
σελ. 46.

(6) Δανιὴλ καὶ Γρηγορίου τῶν Δημητρίων Γεωγραφία νεωτερικὴ ἀπὸ διαφόρων
συγγραφεῖς, (ἐν Βιέννῃ, 1791, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 292.— Νικολάου Κεραμεῖος
Ἀντέκκλημα, ἐν Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων τόμῳ Χαράς, (ἐν Πρωινίῳ, ἀφε', εἰς
4ον), σ. 511.

Τὸ ἐθνικὸν Ναξιότης τὸ κείμενον παρὰ Μακκαρίῳ ἱερομονάχῳ, παρ' ᾧ τὸ ὅλον χωρίον ἔχει οὕτω: «Ναξία λίθος· ἡ κρητικὴ ἀκόννη· Νάξος γὰρ καὶ Ναξία (ἡ νήσος) καὶ Ναξιότης ὁ πολίτης» (1), εἶναι ἡμαρτημένη γραφὴ ἢ ἀνάγνωσις τοῦ Ναξιότης. Ὁ ἐκδοὺς τὸ λεξικὸν τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ ἡμαρτημένως ἐπέλαθεν ὅτι ὁ Ζωναρᾶς διὰ τοῦ «Νάξος καὶ Ναξία νήσος» νοεῖ Νάξος νήσος καὶ Ναξία λίθος (2), ἀλλ' ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς ὀρθῶς παρετήρησεν ὅτι ὁ Ζωναρᾶς διὰ τοῦ «Νάξος καὶ Ναξία» νοεῖ τὴν νήσον Νάξον τὴν ἄλλως Ναξίαν καλουμένην (3).

Τὴν ὁμώνυμον τῆς νήσου μητρόπολιν (4) οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι Χώραν καὶ διαίρουσι μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὸ Κάστρον, τὸν Μπούργον καὶ τὸ Νιὸ χωριό. Οἱ χωραῖται πάντας τοὺς οἰκοῦντας τὴν ὑπαιθρον καὶ μεσόγειον χώραν τῆς νήσου καλοῦσι χωριάτας καὶ χωρικοὺς, ἅτινα εἶναι ἐθνικὰ τοῦ χωρίου σημαίνοντες τὴν κώμην, ἃ ὅμως οἱ ἀγρόται νομίζουσιν ὀδριστικά, ἔχοντες ἐκ τοῦ χωρίου τὸ ἐθνικὸν χωριανὸς καὶ καλοῦντες συχωριανὸν τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου καταγόμενον· τὰ ἐθνικὰ τούτων εἶναι:

Καστριανός, Καστριανή.
 Μπούργιανός, Μπούργιανή.
 Νιοχωρίτης, Νιοχωρίτισσα.
 Χωριάτης, Χωριάτισσα.
 Χωρικός, Χωρικιά.
 Χωριανός, Χωριανή.
 Συχωριανός, Συχωριανή.

Ἡ νήσος διήρηται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἰς τὰ Περίχωρα, τὴν

(1) Macarii hieromonachi ecloga e lexico Suidae, ἐν Iohannis Zonarae lexicon, ed. Iohann. Tittmann, tom. I, col. XCV.

(2) Iohann. Zonarae Lexicon ex tribus codicibus manuscriptis nunc primum edidit Iohann. Aug. Sten. Tittmann, (Lipsiae, 1808, in f^o), tom. II, col. 1386.

(3) Ἀδαμ. Κοραΐ "Ατακτα, (ἐν Παρίσις, 1835, εἰς 8ον), τόμ. Ε', σελ. 235.

(4) Byzantinische Zeitschrift, Bd. XI, S. 496-9.— Νικολ. Λωρέντζη Νεωτάτη διδακτικὴ γεωγραφία, ἐν Βιέννῃ, 1838, εἰς 8ον), τόμ. Β', σ. 604.

Ντρυμαλιά, τ' Ἀπεράθου, τοὺς Βόθρους καὶ τὴν Κωμιακήν· τὰ ἔθνικα τούτων εἶναι:

Περιχωρίτης, Περιχωρίτισσα.
Ντρυμαλίτης, Ντρυμαλίτισσα.
Ἀπεραθίτης, Ἀπεραθίτισσα.
Βοθριάτης, Βοθριάτισσα.
Κωμιακίτης, Κωμιακίτισσα.

Περίχωρα ἐκλήθησαν ὡς κείμενα περὶ τὴν Χώραν, ἥτοι τὴν μητρό-
πολιν τῆς νήσου, κεῖνται δ' ἐν αὐτοῖς χωραὶ καλούμεναι οἱ Ἐγκα-
ρές, ἡ Ποταμιά, οἱ Μέλανες, οἱ Τρίποδες, τὸ Λιθάδι καὶ τὸ κώμιον
ὁ Ἀιθελλένης ἐξ ὁμωνύμου ναοῦ καὶ μοναστηρίου μὴ ὑπάρχοντος
ἀπὸ πολλοῦ τοῦ ἁγίου Θαλλελαίου· τὰ ἔθνικα τούτων εἶναι:

Ἐγκαρίτης, Ἐγκαρίτισσα.
Ποταμίτης, Ποταμίτισσα.
Μελανίτης, Μελανίτισσα.
Τρίποδιώτης, Τρίποδιώτισσα.
Λιθαδίτης, Λιθαδίτισσα.
Ἀιθελλενίτης, Ἀιθελλενίτισσα.

Ἐν Ἐγκαρές κεῖνται αἱ κῶμαι ἡ Ἀχαψι καὶ τὰ Μητριά· τὰ
ἔθνικα τούτων εἶναι:

Ἀχαψιώτης, Ἀχαψιώτισσα.
Μητριάτης, Μητριάτισσα.

Ἐν Ποταμίᾳ, ὀνομασθείσῃ οὕτω ἐκ τῆς διασχιζούσης αὐτὴν με-
γάλης ὑδροφόρου χαράδρου, κεῖνται αἱ κῶμαι καὶ τὰ κῶμι· ἡ
Ἀπάνω Ποταμιά, ὁ Λιεράδος, τὸ Πλατανάκι, ἡ Κάτω Ποταμιά, ἡ
καὶ Παναγιά καλουμένη ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ Παναγίας τῆς Θεο-
σκέπαστης καλουμένης· τὰ ἔθνικα τούτων εἶναι:

Ἀπανωποταμίτης, Ἀπανωποταμίτισσα.
Λιεραδιώτης, Λιεραδιώτισσα.
Πλατανακιώτης, Πλατανακιώτισσα.
Κατωποταμίτης, Κατωποταμίτισσα.

Ἐν Μέλανεσ κεῖνται αἱ κῶμαι: τὸ Κουρνοχώρι ἢ Κουρουνοχώρι ἢ Κουρουνοχώριον, οἱ Μέλανεσ, οἱ Πέρα Μέλανεσ καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀποστολοὶ ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ὁμωνύμου ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· τὰ ἐθνικὰ τούτων εἶναι:

Κουρ(ου)νοχωρίτης, Κουρ(ου)νοχωρίτισσα.
Περαμελάνιτης, Περαμελάνιτισσα.
Ἀγιαποστολίτης, Ἀγιαποστολίτισσα.

Ἐν Τρίποδες κεῖται ἡ κῶμη Τρίποδες, ἥς τμήματα ὁ Μπλουμάς καὶ τὸ Γναφραιό, ὅπερ νῦν εἶναι ἄσικον· τὸ ἐθνικὸν τοῦ Μπλουμά εἶναι Μπλουμαδιώτης Μπλουμαδιώτισσα.

Ἐν Λιβιδίω (στὸ λιβάδι) κεῖνται αἱ κῶμαι: τὰ Ἀγγίδια, τ' Ἀγερσανί, ὁ Γλινᾶδος καὶ ὁ Γαλανᾶδος· αἱ δύο τελευταῖαι κῶμαι ὡς ἐγγὺς καὶ παραλλήλως κείμεναι καλοῦνται καὶ δι' ἐνὸς ὀνόματος ὁ Γαλανογλινᾶδος· τὰ ἐθνικὰ τούτων εἶναι:

Ἀγγιδιώτης, Ἀγγιδιώτισσα.
Ἀγερσανιώτης, Ἀγερσανιώτισσα.
Γλιναδιώτης, Γλιναδιώτισσα.
Γαλαναδιώτης, Γαλαναδιώτισσα.
Γαλανογλιναδιώτης, Γαλανογλιναδιώτισσα.

Οἱ οἰκοῦντες τὴν κῶμην Ἀγερσανί λέγουσιν ὅτι τὸ ὄνομα τῆς κῶμης παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος ἄλλοτε ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου, δι' ὃ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τοῦ εἰρημένου ἁγίου οὐ μόνον ἐορτάζουσιν, ἀλλὰ καὶ πανηγυρίζουσιν.

Οἱ οἰκοῦντες τὰς ὀρεινὰς κῶμας τῆς νήσου καλοῦσι τὰ Περίχωρα Κατούμερα· τὸ ἐθνικὸν τούτου εἶναι Κατουμερίτης, Κατουμερίτισσα.

Ἡ Ντρυμαλιά, γραφομένη ἐν τοῖς συμβολαίοις καὶ τοῖς γράμμασι τῶν Ναξίων Δρυμαλιά καὶ Δρυμαλιά, εἶναι κοιλὰς μεσογειῶς τῆς νήσου κεκμένη· πρῶτος κατ' ἀρχαιότητα μέμνηται αὐτῆς ἔτει 1413 ὁ Χριστοφόρος Βονδελμόντιος, ὃς ὅμως καλεῖ αὐτὴν Δαρμίλλαν(1), ἣν ὁ Ἑλλήν μεταφράστης αὐτοῦ καλεῖ Δαρμίλλην(2), πάντες δὲ

(1) Liber insularum Archipelagi, ed. Sinner, p. 91.

(2) Description des îles de l'Archipel par Christophe Buondelmonti· version grecque par un anonyme, ed. Émile Legrand, part I, p. 58.

οἱ τὸν Βονδελμόντιον ἀντιγράφαντες περιηγηταὶ καὶ νησογράφοι γράφουσιν αὐτὴν Δαρμύλλαν, ὥς ὁ Βενέδικτος Βορδόνης ἔτει 1528 (1), ὁ Ἰωσήφ Ροσάκκιος ἔτει 1598 (2), ὁ Μάρκος Βοσχίνης ἔτει 1648 (3), ὁ Ἰωάννης Θεδενῶτος ἔτει 1655 (4) καὶ ὁ Φραγκίσκος Πιακένζας ἔτει 1688, ὃς σημειοῦται ὅτι ὁ γεωγράφος Λωνεδέργιος γράφει αὐτὴν Δαρδαμύλλαν (5). Ὁ Ματθαῖος ὁ ἐξ Ἀρδῆς (6), ὁ Βικέντιος Κορονέλλης (7), ὁ Πάσχ Κρεῖνεν (8) καὶ ὁ Ἰγνάτιος Λίχτλε (9) καλοῦσιν αὐτὴν Δρυμαλίαν. Ὁ Ματθαῖος ὁ ἐξ Ἀρδῆς παράγει τὸ ὄνομα τῆς Ντρυμαλιᾶς ἐκ τῶν λέξεων δρυς καὶ ἐλαία, ἅτε καταφύτου οὔσης τῆς κοιλάδος ἐκ τούτων τῶν δένδρων, ὃ δὲ Ἐρνέστος Δυγίτος παράγει τὸ ὄνομα ἐκ τῆς λέξεως δρυς (10), ὃ δὲ Λουδοβίκος Ρόσσιος ἐκ τῶν λέξεων δρυς, δρυμός, τρύμαλι (11). Ἡ Ντρυμαλιὰ καθ' ἡμᾶς εἶναι αὐτὴ ἡ λέξις τρυμαλιὰ λαβούσα τὸ γράμμα

(1) Libro di Benedetto Bordone Nel qual si ragiona de tutte l'isole del mondo, (Vinegia, 1528, in fo), fol. XLV.

(2) Gioseppe Rosaccio Viaggio da Venezia a Constantinopoli per mare e per terra, et insienne quello di Terra Santa, (Venezia, 1606, in 4°), fol. 59.

(3) Marco Boschini L'Arcipelago con tutte le isole, scogli, secche e bassi fondi, (Venetia, 1643, in 4°), p. 48.

(4) Thevenot Relation d'un voyage fait au Levant, (Paris, 1665, in 4°), p. 198.

(5) Franc. Piacenza L'Egeo redivivo ò sia chorographia del' Arcipelago. (Modena, 1688, in 4°), p. 343, 345.

(6) Mathieu Hardy Relation de ce qui s'est passé en un mission par les villages de l' isle de Naxie, au mois d' aoust 1641, en August Carayon Relation inédite des missions de la compagnie de Jésus à Constantinople et dans le Levant au XVII siècle. (Poitiers et Paris, 1864, in 8°), p. 114. — καὶ ἐν Émile Legrand Relation de l' établissement des pp. de la compagnie de Jésus au Levant, (Paris, 1869, in 12°), p. 24. — Καὶ ἑλληνιστί, ἐν «Ἀνατολῆς», ἐφημερίδος πολιτικῆς, ἐμπορικῆς, φιλολογικῆς, ἔτει Γ', ἐν Σύμφω 7/19 Ἀπριλίου 1890, ἀριθμῷ 507.

(7) Isolario, descrittione geographico - historica, sacro - profana, antico - moderna. . . di tutte isole, tomo II, del Atlante Veneto, p. 284.

(8) Pasch die Krienlen Breve descrizione dell' Arcipelago, ed. L. Ross, p. 61.

(9) Γ. Π. Κρέμου Ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς νήσου Νάξου, ἐν «Ἀπόλλων», μηνιαίου περιοδικῷ συγγράμματι, ἔτει Ζ', σ. 163.

(10) Naxos et les établissements Latins de l' Archipel, p. 100.

(11) Reisen auf den griechischen Inseln des ägäischen Meeres, Bd. I, S. 42. — K. Amantos Die Suffixe der neugriechischen Ortsnamen, (München, 1903, in 8°), S. 45 - 46.

ν ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἄρθρου ἕνεκα τῆς ἀπροσεξίας τῆς ἀκοῆς· ἡ λέξις τρυμαλιὰ ἀπαντᾷ παρὰ Σωτάδᾳ τῷ Μαρωνεῖτῃ (1) ἀκμάσαντι τελευτῶντι τρίτῳ πρὸ Χριστοῦ αἰῶνι, ἐν τοῖς Γεωπονικοῖς (2), ἐν τῇ Παλαιᾷ (3) καὶ Νέᾳ Γραφῇ (4), παρὰ Νεῖλω τῷ ἀββᾷ (5), παρὰ Καλλινίκῳ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ὑπατίου (6) καὶ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Ζωναρᾷ (7) καὶ παράγεται ἐκ τοῦ τρύω (πρὸλ. τρύμη, τρύπα). Ἐκλήθη δ' οὕτω τὸ πρῶτον ὁ λάκκος τῆς Ντρυμαλιᾶς (8), μεθ' ὃ ἐπεξετάθη τὸ ὄνομα εἰς ἅπασαν τὴν κοιλάδα· παρ' Ἑσυχίῳ (9) ἀπαντᾷ Τρυμαλιτίς ἐπώνυμον τῆς Ἀφροδίτης.

Ἐν Ντρυμαλιᾷ κεῖνται αἱ πλείστα καὶ μέζονες κώμαι τῆς Νάξου· μητρόπολις πασῶν εἶναι ἡ κώμη Χαλκεὶ ἢ καὶ Χαρχεὶ καλουμένη (10)· πρὸ ταύτης κεῖνται τὰ κώμαι ὁ Κουτσογεραῶδες καὶ τὸ Τσιγκαλαρειῶ, εἰτα τὰ Μονοίτσια τὰ καὶ Ἀμονοίτσια καλούμενα κατὰ παραφθορὰν ἐκ τῆς λέξεως μονοίτσια σημεινοῦσθης μικρὰν ἐκκλησιαστικὴν παροικίαν (11)· διετέλεσαν δὲ τὰ Μονοίτσια ἐκκλησιαστικὴ παροικία τοῦ οὗ μικρὰν αὐτῶν κειμένου ἐν ὀρειπίοις μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου· εἰτα κεῖται ἡ κώμη Φιλώτει προελθοῦσα ἐκ τοῦ ὀνό-

(1) Πλουτάρχου συγγραμμάτων τόμος τρίτος, Scripta moralia, (Parisiis, 1856, in 4°), ed. Frid. Dübner, p. 12.—Athenaei Deipnosophistae, (Lipsiae, 1859, in 8°), ed. Aug. Meineke, p. 118.

(2) Γεωπονικά, (Lipsiae, 1791, in 8°), ed. Io. Nicolas Niclas, tom. II, p. 298, IV, p. 936, 941.

(3) Ἱερεμίας, 13, 4. 16, 16.

(4) Τὸ κατὰ Μάρκον ἅγιον Εὐαγγέλιον, 10, 25.—Τὸ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον Εὐαγγέλιον, 18, 25.

(5) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νεῖλου ἀββᾶ τὰ εὕρισκόμενα πάντα, ἐν J.—P. Migne Patrologiae cursus completus, (Parisiis, 1860, in 4°), tom. LXXIX, col. 404.

(6) B. Calliniki De vita S. Hypatii, (Leipzig, 1895, in 8°), p. 24.

(7) Iohann. Zonarae Lexicon, ed. Tittmann, tom. II, col. 1748.

(8) Γ. Π. Κρέμου Ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς νήσου Νάξου, ἐν Ἀπόλλωνος, τόμῳ Ζ', σελ. 163.

(9) Ἑσύχιος, Hesychii Alexandrini lexicon, (Ienae, 1862, in 4°), ed. Maur. Schmidt, vol. IV, p. 182.

(10) Περὶ τοῦ ἐτόμου καὶ τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως Χαλκεὶ διέλαθεν ὁ Ἰω. Β. Κατσουρὸς ἐν ἄρθρῳ ἐπιγραφομένῳ «Νάξιακά ζητήματα» ἐν «Αἰγαίου», δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου τῶν ἀπανταχοῦ Νάξιων, ἐν Νάξῳ, ἔτει Β', ἀριθμοὶ 34, 35 καὶ 36 (3ης, 10ης καὶ 17ης Μαρτίου 1902).

(11) Περὶ τοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος Παρκιά, Παροικία, ἐν Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, (ἐν Ἀθήναις, 1894, εἰς 8ον), τόμῳ Δ', σελ. 516.

ματος Φιλώτου τινός. Ὁ Ἑρνέστος Δυγίτος σημειοῦται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι περιηγῆται τὸ Φιλώτειον καλοῦσι Φαλέτ(1). Ὁ περιηγητὴς Ἰωάννης Βαπτιστὴς Ταβερνιέρος γράφων περὶ τῆς νήσου Νάξου ἔτει 1645 σημειοῦται τάδε: «cette (île) de Naxis est remplis de quantité des villages et il y a trois bonnes villes, qui sont Barequa, Gusa et Falet» (2) ταῦτα ἐκ τοῦ Ταβερνιέρου μετέγραψεν ὁ νησογράφος Ὀλδέρτος Δάππερος(3) καὶ ἐκ τοῦ Δαμπέρου ὁ Ἑρνέστος Δυγίτος.

Ὁ Ταβερνιέρος κακῶς ἀκούσας, ὡς εἴθισται πᾶσι τοῖς ξένοις τοῖς ἐπισκεπτομένοις τὰς χώρας καὶ νήσους ἡμῶν, τὰ ὀνόματα τῶν χωρῶν τῆς νήσου Πάρου Παροικίαν, Κέφαλον καὶ Ἄγουςαν διέφθειρε τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς Barequa, Falet καὶ Gusa καὶ εἰς τὴν νήσον Νάξον ὡς πόλεις μετήνεγκεν, ἐξ αὐτοῦ δὲ παρέλαβε ταύτας ὁ Δάππερος. Τὸ Φαλέτ λοιπὸν τοῦ Ταβερνιέρου διὰ τοῦ Δαμπέρου ἀνεῳδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἑρνέστος Δυγίτος ὡς ὅν τὸ Φιλώτειον τῆς νήσου Νάξου. Ἐν Ντρυμαλιᾷ κεῖνται ἔτι αἱ κώμαι καὶ τὰ κώμια, ὁ Δαμαριῶνας ἐκ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Δαμαρίων, οἱ Ἀκαδῆμοι ἐκ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Ἀκάδημος, ὁ Καλοξυλός (Καλοξυλών), ἡ Μονὴ ἐκ τῆς παρ' αὐτὴν κειμένης ἄλλοτε μονῆς τῆς Παναγίας Δροσιανῆς ἐπικαλουμένης λαβοῦσα τὸ ὄνομα, ἡ Βουρβουριά, ὁ Δαμκλάς, τὸ Κεραμεῖ καὶ τὸ Μετόχι, οὗ οἱ ἄγροί μεθ' ἐτέρων καλουμένων Πεζί, ἐγγέγοντο τῶν καλλίστων τιμαρίων τῆς νήσου κατὰ τὸ στιχηρὸν τόδε:

Τὸ Πεζί καὶ τὸ Μετόχι
ὦ χαρὰ στον ἔπου τῶχει.

Τὰ ἐθνικὰ τῶν κωμῶν καὶ κωμίων τῆς Ντρυμαλιᾶς εἶναι τάδε:

Χαλκείτης, Χαλκείτισσα.
Χαρκείτης, Χαρκείτισσα.

(1) Naxos et les établissements Latins de l'Archipel, p. 279.

(2) Les six voyages de Jean Baptiste Tavernier en Turquie, en Perse et aux Indes, (Paris, 1692, in 12°), tom. I, p. 351.

(3) Description exacte des isles de l'Archipel, (Amsterdam, 1700, in 1°), trad. du Flamant, p. 249.

Κουτσοχεραδίτης, Κουτσοχεραδίτισσα.
 Τσικκαλαρειώτης, Τσικκαλαρειώτισσα.
 Φιλωτείτης, Φιλωτείτισσα.
 Δαμαριωνίτης, Δαμαριωνίτισσα.
 Μονοιτσιάτης, Μονοιτσιάτισσα.
 Καλοξυλίτης, Καλοξυλίτισσα.
 Ἀκαδημιώτης, Ἀκαδημιώτισσα.
 Βουρβουριώτης, Βουρβουριώτισσα.
 Κεραμειώτης, Κεραμειώτισσα.
 Μετοχίτης, Μετοχίτισσα.
 Μονιάτης, Μονιάτισσα.
 Δαμαλιώτης, Δαμαλιώτισσα.

Αἱ κῶμαι τὸ Σαγκρί, ἢ Κεραμωτή, ὁ Κινίδαρος καὶ οἱ Σίφωνες κείμενα ἐκτὸς τῆς Νηρυμαλίας ἐτέλουν ἄλλοτε αὐτῇ. Τὸ Σαγκρί διαιρεῖται εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Σαγκρί, διεφθάρη δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ Santa Crose. San Crose, Σάγκρος καὶ Σαγκρί ἐκ τοῦ μοναστηρίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων Φράγκων ἀρπαγέντος, παραμεινάσης τῆς ὀνομασίας τῆς κώμης ἀπὸ τῆς ἐπὶ Φράγκων δουλείας τῶν Ναξίων. Οἱ Σαγκριῶται καλοῦσι μέχρι τοῦ νῦν Σάγκρον (ὁ Σάγκρος) τὸν περὶ τὸ εἰρημένον μοναστήριον χῶρον, παρ' ᾧ κεῖται ἐλαιῶν τοῦ Σάγκρου καλούμενος· τὰ ἐθνικὰ τῶν κωμῶν καὶ κωμίων τούτων εἶναι:

Σαγκριώτης, Σαγκριώτισσα.
 Κεραμιώτης, Κεραμιώτισσα.
 Κινδαριώτης, Κινδαριώτισσα.
 Σίφωνιάτης, Σίφωνιάτισσα.

Ἐν Ἀπεράθου κεῖται ἡ ὁμώνυμος κώμη τ' Ἀπεράθου καὶ τὸ κώμιον Δαναχὸς (Δοναχών)· πρῶτος κατ' ἀρχαιότητα μέμνηται τ' Ἀπεράθου ὁ Χριστοφόρος Βονδελμόντιος ἔτει 1413 καλὼν τὴν κώμην Ἀπέρατο(1)· οὕτω καλοῦσιν αὐτὴν καὶ οἱ τὸν Βονδελμόντιον ἀντιγράψαν-

(1) Liber insularum Archipelagi, ed. Sinner, p. 97.— Description des îles de l'Archipel, ed. Legrand, I, p. 58.

τες Βενέδικτος Βορδόνης ἔτει 1528 (1), Θωμᾶς Πορκάκκιος ἔτει 1562 (2), Φραγκίσκος Πιακένζας ἔτει 1688 (3) καὶ Ὀλδέρτος Δάππερος ἔτει 1698 (4). Ὁ Βικέντιος Κορογγέλλης καλεῖ αὐτὴν Ἀπεράτου (5), ὁ Ἰωσήφ Πιττῶνος Τουρνεφόρτιος καλεῖ αὐτὴν Πέρατο (6), ὡς καὶ οἱ ἀντιγράφωντες αὐτὸν Φρεισιμᾶνος (7) καὶ Ἰωάννης Κιουσδεργένης (8). Ὁ Πάσχ. Κρεῖνεν καλεῖ αὐτὴν Δαπέρατο (9). τὸ ἐθνικὸν τῆς μὲν κώμης Ἀπεράθου εἶναι, ὡς προεῖρηται, Ἀπεραθίτης, Ἀπεραθίτισσα, τοῦ δὲ κωμίου Δαννακοῦ εἶναι Δαννακιώτης, Δαννακιώτισσα.

Ἐν Βόθροις κεῖνται αἱ κῶμαι οἱ Βόθροι καὶ τὸ Σκαδὸς Βόθροι ὑπὸ τῶν Βοθριανῶν καλοῦνται καὶ οἱ Τρικοκκίες, — ὀνομασθεῖσαι οὕτω ἐκ τῶν φυομένων πέριξ δένδρων τῶν καλουμένων τρικοκκιδῶν τὸ δένδρον τοῦτο ὑπὸ τῶν φυτολόγων καλεῖται *mespilus oxyacantha* (Linn.)· τρικοκκον δὲ καλεῖ τὸν καρπὸν τῆς μεσπίλου ὁ Διοσκουρίδης (10) —, καὶ τὸ κῶμιον Ἀγία Μαρίνα ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ὁμωνύμου ναοῦ· οἱ Βοθριάται συνώκησαν καὶ ἕτερον κῶμιον Μέση κληθὲν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας, ἔνθα συνώκησθη. Οἱ Βόθροι ὑπὸ τῶν Περιχωριτῶν καλοῦνται Ἀνούμερα καὶ Νούμερα. Ἡ τοῦ Λουδοβίκου Ῥοσσίου παραγωγὴ τῶν Βόθρων ἐκ τοῦ βότρυς — τὸ βότρυ, βότρυον (11) —, δὲν εἶναι ὀρθή, διότι οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν ἢ λέξις τῷ ὀνόματι τῆς χώρας τῶν Βοθριανῶν, διότι οἱ Βόθροι ἐκλήθησαν ἐκ

(1) Libro di Benedetto Bordone Nel qual si ragiona de tutte l'isole del mondo, fol. XLVa.

(2) L'isole più famose del mondo, descritto da Tomase Porcachi, (Venezia, 1620, in fol.), p. 124.

(3) L'Egeο redivivo ò sia chorographia de l'Arcipelago, p. 345.

(4) Description exacte des isles de l'Archipel. p. 349.

(5) Isolario, descrittione geografico — historica, sacro — profana, antico — moderna di tutte isole, tomo II, del Atlante Veneto, p. 233.

(6) Relation d'un voyage en Levant, tom. I, p. 83.

(7) Description historique et géographique de l'Archipel, (Neuwied sur le Rhin, 1799, in 8°), p. 58.

(8) Reise durch die Inseln des Archipelagos, (St. Pétersbourg, 1793, in 12°), S. 72.

(9) Breve descriptione dell' Arcipelago, ed. L. Ross, p. 61.

(10) Διοσκουρίδου περὶ ὕλης ἱατρικῆς, (Lipsiae, 1829, in 8°), ed. C. Kühn, tom. I, 169, p. 152.

(11) Reisen auf den griechischen Inseln des ägäischen Meeres, Bd. I, σ. 41.

τοῦ βόθρου ὡς κειμένης τῆς χώρας ὡσεὶ ἐν βόθρῳ· τὰ ἔθνικα τούτων εἶναι :

Τριχοκκιάτης, Τριχοκκιάτισσα.

Σκαδιώτης, Σκαδιώτισσα.

Μεσώτης, Μεσώτισσα.

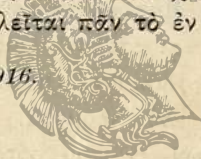
Ἀνουμερίτης, Ἀνουμερίτισσα.

Νουμερίτης, Νουμερίτισσα.

Ἐν Κωμιακῇ κεῖται ἡ ὁμώνυμος κώμη Κωμιακή, ἧς τὸ ἔθνικόν εἶναι, ὡς προερρήθη, Κωμιακίτης, Κωμιακίτισσα.

Τὸ μὲν ἔθνικόν τοῦ παιδὸς λήγει εἰς τὰς καταλήξεις-άκι καὶ-πουλο, ὡς Ἀξιωτάκι καὶ Ἀξιωτόπουλο, τὸ δὲ τῆς κορασίδος εἰς-πουλα ὡς Ἀξιωτοπούλα· ὁμοίως τὰ ἔθνικα ὑποχόριστικά τῶν ἔξω τῆς πόλεως οἰκούντων εἶναι χωριανάκι καὶ χωριανόπουλο καὶ χωριαγοπούλα· ἀξιώτικον (1) δὲ καλεῖται πᾶν τὸ ἐν τῇ νήσῳ παραγόμενον.

Ἐν Σύρῳ ἔτι 1916.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Γ. ΖΕΡΑΛΕΝΤΗΣ

(1) Καισαρίου Δαπόντε Κήπος ἡμετέρας βιβλιοθήκης περιέχον τὴν περίοδον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιεῦ Σταυροῦ, σελ. 287.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000051022

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ